

Kościół pw. św. Jana Pawła II w Szczecinie, ipso loco wygłosił główny organizator sympozjum – ks. dr Andrzej Krzystek, adiunkt w Katedrze Teologii Praktycznej Wydziału Teologicznego USz. Autor przedstawił walory mistagogiczne przestrzeni liturgicznej na konkretnym przykładzie sztuki współczesnej nawiązującej do tradycji. Jako współtwórca i współwykonawca planu wspomnianego kościoła, prelegent wskazał na konieczność zwrócenia uwagi na sposób dobierania artystów i projektów nowych kościołów oraz na wielowymiarową współpracę zarówno w wymiarze architektoniczno-artystycznym, jak i teologiczno-liturgicznym.

Przed obiadem odbyło się jeszcze tradycyjne spotkanie prezentujące aktualne kwestie liturgiczne, podejmowane przez Komisję ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów przy KEP oraz wskazano miejsce przyszłorocznego spotkania.

„Studia Pastoralne” 2026, nr 22, s. 246–249

ISSN 2956-624X

Ks. Michał Mraczek

Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu

ORCID: 0000-0001-9583-9316

SPRAWOZDANIE ZE ZJAZDU POLSKIEGO STOWARZYSZENIA PASTORALISTÓW

Od 23 do 24 września 2025 r. miał miejsce we Wrocławiu doroczny zjazd Polskiego Stowarzyszenia Pastoralistów. W tym roku przewodnią myślą spotkania było hasło: „Pojednanie drogą Kościoła w Polsce”. Nieprzypadkowo na miejsce obrad został wybrany Wrocław, ponieważ to właśnie stąd przed 60. laty wyszła idea pojednania pomiędzy Polską a Niemcami. Ówczesny abp Bolesław Kominek, a późniejszy kardynał, był autorem jednego z listów milenijnych, skierowanego do niemieckich braci w biskupstwie; w liście tym znalazło się słynne zdanie: „Przebaczamy i prosimy o wybaczenie”. Rada Miasta Wrocławia z tej okazji ustanowiła 2025 r. Rokiem Pojednania, a sam zjazd stowarzyszenia odbył się niecałe dwa miesiące przed uroczystymi obchodami upamiętniającymi historyczną wymianę listów między episkopatami, zaplanowanymi na 18 i 19 listopada.

Na początku obrad miało miejsce zebranie Stowarzyszenia, po którym rozpoczęła się pierwsza sesja naukowa poświęcona 60. rocznicy Listu Biskupów Polskich do Biskupów Niemieckich, której moderatorem był ks. prof. dr hab. Sławomir Stasiak, rektor PWT we Wrocławiu. Jako pierwszy wystąpił dr hab. Wojciech

Kucharski (UWr), wicedyrektor Centrum Historii Zajezdnia. Ukazał historię Listu biskupów polskich do biskupów niemieckich i jego owoce. Zaznajomił uczestników z wieloma nieznanymi powszechnie faktami dotyczącymi powstania tego tekstu, takimi jak np. że abp B. Kominek pisał ten list od razu po niemiecku. Jako drugi wystąpił ks. dr Manfred Deselaers, który podjął zagadnienie doświadczenia pojednania polsko-niemieckiego z perspektywy Niemiec, dzieląc się przede wszystkim swoim doświadczeniem 35. lat posługi kapłańskiej u progu Auschwitz. Trzeci wykład w pierwszym dniu obrad wygłosił dr hab. Sławomir Sowiński, prof. UKSW, który zajął się zagadnieniem pojednania polsko-niemieckiego z punktu widzenia Polski. Ukazał uczestnikom bardzo szeroką perspektywę tego procesu z jego dobrymi i słabymi stronami, jednocześnie przedstawiając dogłębne zakorzenienie procesu pojednania w myśli teologicznej.

Pod koniec pierwszego dnia obrad uczestnicy udali się do katedry wrocławskiej, aby wziąć udział w Eucharystii pod przewodnictwem metropolity wrocławskiego ks. abp. Józefa Kupnego, który w następujący sposób podziękował za wkład teologów pastoralistów w refleksję nad Kościołem: „Dziękuję za namysł teologiczny, bo jeśli zabraknie teologii, to zaczniemy urządzać Kościół według naszych wyobrażeń. Będziemy kopiować instytucje społeczne i polityczne, a nie o to chodzi. Ma to niewiele wspólnego z naturą i istotą Kościoła. Dlatego tak ważne jest, byśmy budowali mocne fundamenty, na których dopiero możemy budować refleksję o zmianie i skutecznym oddziaływaniu duszpasterskim. Bez ciężkiej pracy pastoralistów bylibyśmy pozbawieni tego fundamentu”. Po zakończonej liturgii uczestnicy zjazdu zostali oprowadzeni po katedrze wrocławskiej przez jej proboszcza, ks. kan. Pawła Cembrowicza, który najwięcej uwagi poświęcił ołtarzowi głównemu (fundacji bp. Andreasa Jerina) i przeniesionym tutaj z Hali Stulecia katedralnym organom, które aktualnie przechodzą historyczny remont).

Drugi dzień obrad rozpoczęto mszą św., odprawioną w kaplicy Hotelu im. Jana Pawła II pod przewodnictwem ks. dr hab. T. Wielebskiego, prof. UKSW, przewodniczącego Polskiego Stowarzyszenia Pastoralistów. Drugą sesję, inicjującą kolejny dzień obrad, zatytułowano: *Teoretyczny wymiar pojednania*. Na początku tej sesji biblijno-teologiczne podstawy pojednania zaprezentował ks. dr hab. Bogusław Drożdż, prof. PWT we Wrocławiu, a następnie ks. dr hab. Sławomir Bukalski, prof. USz, ukazał pojednanie z perspektywy psychologicznej. Po krótkiej przerwie rozpoczęła się trzecia sesja zatytułowana: *Praktyczny wymiar pojednania*, najbardziej rozbudowana treściowo, co wydaje się naturalne, ponieważ dotyczyła szczególnie praktyki, czyli tego, co szczególnie interesuje teologów pastoralistów. Jako pierwszy głos zabrał o. prof. dr hab. Józef Augustyn, który podjął zagadnienie pojednania ze sobą samym jako fundamentu pojednania międzyludzkiego. W swoim wystąpieniu szczególną uwagę zwrócił na sedno wewnętrznego pojednania, przypomniał o istocie przebaczenia (odwołując się do historii Kaina i Abla) i potrzebie skruchy w tym procesie oraz wskazał na uniwersalność pojednania. Drugim prelegentem był dr hab. Krzysztof Pilarz,

prof. UMK, który zajął się kwestią pojednania w rodzinie. Wskazał na elementy sprzyjające pojednaniu (m.in. zakorzenienie w prawdzie, życzliwość, miłość), ukazał trudności w definiowaniu rodziny oraz kryzysy we współczesnej rodzinie. Dostrzegł też pułapki mogące pojawić się w psychoterapii, jednocześnie uwypuklając potrzebę powrotu do fundamentu, jakim w rodzinie jest troska o świętość drugiej osoby. Trzecim prelegentem był ks. bp Artur Ważny, który zaprezentował proces pojednania w Kościele na przykładzie diecezji sosnowieckiej. Ukazał kontekst, w jakim obejmował diecezję będącą w kryzysie medialnego wizerunku i wymagającą nowej wizji. Wskazał na główne obszary domagające się pojednania: biskupa i kapłanów, duchownych i świeckich, świeckich między sobą oraz ze światem, zwłaszcza medialnym. W kształtowaniu wizji owego procesu kluczowe okazało się wsłuchiwanie się w to, co mówią księża i wierni. Biskup wskazał również na potrzebę zorganizowania rekolekcji diecezjalnych oraz wspominał o planach zwołania synodu diecezjalnego jako płaszczyzny dialogu. Szczególnie trudny jest proces pojednania ze światem, bazujący przede wszystkim na transparentności i trosce o osoby skrzywdzone oraz na informowaniu o podejmowanych działaniach i reakcjach na określone problemy. Ostatnim, czwartym prelegentem w tej sesji był ks. dr Andrzej Sikorski, krajowy kapelan parlamentarzystów, który zajął się kwestią pojednania w polityce, dzieląc się w szczególności osobistym doświadczeniem owej posługi duszpasterskiej. Podkreślił, że kapelan sejmowy powinien być otwarty na każdego bez względu na opcję polityczną i dążyć do otwarcia w relacjach. Ważne są regularne msze św., adoracje, rekolekcje i pielgrzymki na Jasną Górę oraz inne szczególne inicjatywy, takie jak np. wystawy, spotkania wokół słowa Bożego czy ekumeniczne. Istotna jest również osobista dostępność możliwa dzięki przekazaniu swego numeru telefonu, indywidualnym spotkaniom czy towarzyszeniu w ważnych wydarzeniach życiowych. Pojednanie w polityce jest możliwe głównie przez osobisty kontakt, poświęcanie czasu i ukazywanie, że Kościół jest miejscem dla każdego.

Na zakończenie zjazdu stowarzyszenia odbyła się dyskusja zmierzająca do opracowania rekomendacji w celu budowania pojednania w Kościele w Polsce dla Konferencji Episkopatu Polski, co stanowi jedno ze statutowych zadań stowarzyszenia. W jej trakcie podjęto zagadnienia m.in.: problemu negatywnego nastawienia do migrantów w Polsce (szczególnie z Ukrainy) – ks. prof. dr hab. Maciej Ostrowski (UPJPII); w sprawach najważniejszych mamy być jednością, w mniej ważnych możemy się różnić, a we wszystkich miłować (por. Konstytucja *Gaudium et spes*), dzięki czemu tworzy się płaszczyzna do dialogu z każdym – ks. prof. dr hab. Wiesław Przygoda (KUL); potrzeba uwypuklenia antropologii transcendentnej w celu ukazania właściwego punktu odniesienia do Boga jako fundamentu pojednania – ks. prof. dr hab. Jan Dziedzic (UPJPII); co więcej, uwypuklono wciąż aktualne, istniejące głębokie podziały na Kościół „toruński” i „łagiewnicki”, obecny wśród wiernych, a także brak akceptacji np. nadzwyczajnych szafarzy komunii świętej, wynikający z teologicznej niewiedzy – ks. dr hab. Bogdan

Giemza SDS, prof. PWT; dostrzeżono również potrzebę kształtowania świadomości wiernych, że Kościół w Polsce jest różnorodny, tak samo jak nasz kraj stający się zróżnicowany pod względem narodowościowym i wyznaniowym, a bez tego dostrzeżenia trudno mówić o wzajemnym zrozumieniu i pojednaniu – ks. dr Michał Mraczek (PWT). Ksiądz bp A. Ważny wskazał również na to, żeby nie bać się świeckich i ich głosu, nawet jeśli jest krytyczny. Pojawiały się też wypowiedzi, żeby organizować szkolenia i warsztaty dla duchownych i świeckich w celu uczenia ich praktycznych aspektów przebaczenia i pojednania.

Ksiądz dr hab. T. Wielebski, prof. UKSW, jednocześnie wybrany na kolejną kadencję prezes Polskiego Stowarzyszenia Pastoralistów, zamykając zjazd, zwrócił uwagę na potrzebę pogłębiania motywów pojednania i przebaczenia oraz udostępnienia narzędzi potrzebnych do realizacji tego procesu. Zaznaczył też, że pomocą w procesie pojednania w Kościele w Polsce może być synodalność. Kolejny zjazd Polskiego Stowarzyszenia Pastoralistów zaplanowano we wrześniu 2026 r. w Szczecinie.

„Studia Pastoralne” 2026, nr 22, s. 249–257

ISSN 2956-624X

Ks. Przemysław Nowakowski CM

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

ORCID: 0000-0002-8402-3626

MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM LITURGICZNE
AD FONTES LITURGICOS XVI
AGGIORNAMENTO AND RESSOURCEMENT IN THE LITURGY
CENTENARY OF THE ROMANIAN PATRIARCHATE 1925–2025
Wydział Teologii Prawosławnej, Uniwersytet Babeș–Bolyai,
Cluj–Napoca, 23–24 października 2025

W dniach 23–24 października w Rumunii, na Wydziale Teologii Prawosławnej Uniwersytetu Babeș–Bolyai w Cluj–Napoca, odbyła się kolejna, 16. edycja symposium z serii *Ad Fontes Liturgicos* (AFL). Sympozja z cyklu *Ad Fontes Liturgicos* mają miejsce od 2010 r., kiedy to, z inicjatywy Instytutu Liturgicznego UPJPII w Krakowie, spotkali się badacze źródeł liturgicznych z Polski, Ukrainy